

In en rond Buma/Stemra

Het is een kwestie van connecties

tekst: Ton Dijkma illustratie: Robert Swart

Wie zich verdiept in de verbanden tussen functionarissen en onderzoekers binnen, rond en buiten Buma/Stemra, gaat het duizelen, stelt Ton Dijkma vast. De VCTN vroeg hem de bevindingen op een rij te zetten.

Het College van Toezicht Auteursrechten (CvTA) verordonneerde eind 2017 een nader, aanvullend onderzoek, na het eerdere onderzoek verricht door Nauta Dutilh en accountants-firma BDO. Op kosten van de auteursrechthebbenden, ondanks protest van Buma/Stemra zelf. De teller zou volgens berichtgeving (van onder meer *VPRO 3voor12*) op 350.000 euro zijn uitgekomen (afgezien van de kosten van de eerdere onderzoeken en afgezien van advieskosten van Buma/Stemra zelf). Op Prinsjesdag, dinsdag 18 september, verscheen dit rapport (zie ook pagina 16 van deze *Muziekwereld*), nadat publicatie drie keer werd uitgesteld. Op de achtergrond rommelde het de afgelopen maanden. Maar de interne Raad van Toezicht-leden, directie en het College van Toezicht deden er, zoals ze al jaren doen, het zwijgen toe.

Verspreiding conceptrapport

De VCTN ontving desondanks van haar bronnen een concept van het onderzoeksrapport gedateerd op 27 juni 2018. Het rapport vermeldt als auteurs de heren drs. L.J.E. Smits en prof. mr. dr. J.W. Winter. Naar verluidt werd het rapport in deze vorm begin juli, vrijwel direct na ontvangst, reeds door de nieuwe voorzitter van de interne Raad van Toezicht (mevrouw Josephine de Zwaan) met de ondernemingsraad van Buma/Stemra gedeeld, hoewel het

proces van hoor en wederhoor nog niet voltooid was (en het rapport daarom in principe nog wezenlijk zou kunnen worden gewijzigd).

De gepubliceerde versie laat zien dat tussen dit concept van 27 juni en de definitieve versie van 18 september nauwelijks verschil bestaat.

De Ntb/Kunstenbond en VCTN besloten in juli het conceptrapport niet openbaar te maken, juist omdat het proces zorgvuldig zou moeten verlopen. Erwin Angad-Gaur (directeur VCTN): 'Wij staan voor openheid en zullen relevante stukken publiceren als Buma/Stemra of het CvTA dat weigeren te doen. Maar de VCTN staat ook voor zorgvuldigheid. Juist in dit gevoelige en precare proces. Het intern delen van een conceptrapport is een vreemde zaak en maakt het moeilijker voor onderzoekers om op hun schreden terug te keren, daar wilden wij niet aan mee doen. Vreemd is ook dat gedurende de zomer de nieuwe Raad van Rechthebbenden in het geheel niet ingelicht is. Twee vergaderingen met de vertegenwoordigers van de rechthebbenden werden door de Raad van Toezicht afgezegd. Pas na publicatie en na aankondiging van het vertrek van Buma/Stemra-directeur Van Limpt, werd de Raad van Rechthebbenden geïnformeerd. Hetzelfde gold voor de beroepsorganisaties. Er lijkt bij Buma/Stemra weinig te zijn veranderd op dat punt.'

Connecties

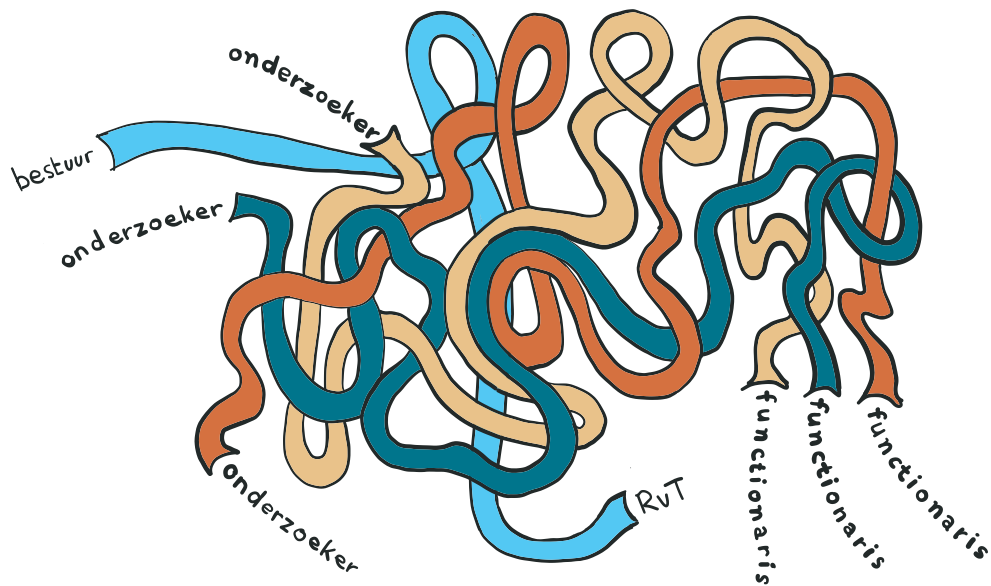
Opvallend is evengoed het verloop van het onderzoek en de connecties tussen betrokken functionarissen, die druppelsgewijs aan de oppervlakte komen.

Te beginnen met de onderzoekers. Hoofdonderzoeker Leo Smits blijkt een langdurige connectie te hebben met (voormalig) voorzitter Jan Willem Holtslag van het CvTA, die hem als onderzoeker benoemde. *Computable.nl* publiceerde in 2008 een artikel over hun connectie¹. Als topambtenaar bij het ministerie van Binnenlandse Zaken had Holtslag bestuursfuncties binnen het ICTU (een 'onafhankelijke advies- en projectorganisatie binnen de overheid') en het deels commerciële HEC (Het Expertise Centrum), dat opdrachten van de overheid binnensleepte bij hetzelfde ICTU. De heer Leo Smits was directeur van het HEC.

Hoewel de pettenvermenging op zijn minst opvallend was en de situatie voor toenmalig staatssecretaris Bijleveld mede aanleiding was om te bezien of de wijze van benoemingen niet herzien moest worden, liet Bijleveld aan *Computable* weten dat de persoonlijke integriteit van de heer Holtslag 'boven elke twijfel verheven' was. De kwestie werd geen grote affaire. Wellicht ook omdat Holtslag reeds was opgestapt. Dat L.J.E. Smits directeur van het HEC is geweest, staat in zijn biografie in het onderzoeksrapport niet als zodanig vermeld.

Vragen bij de rol van het CvTA

De connectie tussen Smits en Holtslag (die per 1 juli van dit jaar vertrok als voorzitter van het CvTA en werd opgevolgd door voormalig CDA-

Kamerlid Ad Koppejan) is ook in dit geval opmerkelijk. Vooral omdat de bevindingen van de eerdere onderzoeken bij Buma/Stemra mede aanleiding waren vragen te stellen over de rol van de toezichthouder zelf. Platform Makers, het samenwerkingsverband van vakbonden en beroepsorganisaties voor auteurs en artiesten, schreef de overheid over voorgenomen uitbreidingen van bevoegdheden voor de toezichthouder: 'Tot slot merken wij naar aanleiding van de diverse publicaties vorig jaar betreffende (mogelijke) misstanden bij Buma/Stemra (...) op dat van belang kan zijn het functioneren van het overheidstoezicht in deze casus nader te onderzoeken, alvorens tot het invoeren van extra bevoegdheden te besluiten.

De betreffende onthullingen doen immers vragen stellen over ook de wijze waarop het door de overheid benoemde college van toezicht heeft gefunctioneerd.' Ook voormalig Buma/Stemra-bestuurslid Henk Westbroek kaartte het functioneren van het CvTA, blijkens zijn op Facebook gepubliceerde statement, aan bij de onderzoekscommissie. Specifiek noemt hij daarbij de (voormalig) voorzitter van de toezichthouder: 'Omdat herhaaldelijk

gepoogd werd [directeur] Van Limpt onderuit te halen en het onderzoek te stoppen, en er een bestuurlijk onwerkbaar situatie ontstaan was, informeerde ik de heer Holtslag van het CVTA hierover en vertelde hem dat hij geen 'geen knip voor de neus waard was' als het CVTA niet ingrijpen zou. (...) De heer Holtslag van het CvTA [sic] is over dit alles door mij geïnformeerd en tot handelen uitgedaagd. Hij koos er bewust voor boos te worden en niets te doen.' Of onafhankelijk onderzoek gebaat is bij een jarenlange connectie met een bij de gang van zaken betrokkene, is daarom de vraag.

Fietsvakantie

Hoofdonderzoeker twee, de heer prof. mr. dr. J.W. (Jaap) Winter, blijkt sinds begin juni op een fietsvakantie voor het goede doel, berichtte *VPRO 3voor12* in september. De langdurige afwezigheid van de onderzoeker blijkt onder meer uit posts op sociale media waarin hij zijn vorderingen aan de wereld toont. Hoor en wederhoor bericht hij blijkbaar op de fiets in verre buitenlanden, constateerde onder meer Henk Westbroek op Twitter. Het was een van de redenen voor Westbroek om zijn eerdere schriftelijke

verklaring op Facebook publiek te maken. ('Ik deel mijn verklaring graag met U, vooral nu publicatie van het aanvullend onderzoek keer op keer wordt uitgesteld. Ik vertrek maandag op vakantie en ben benieuwd wat het CvTA met mijn bevindingen gedaan heeft,' schrijft hij op zijn Facebookpagina.)

Connecties binnen Buma/Stemra

Bijzonder zijn ook de connecties binnen Buma/Stemra zelf te noemen. CFO (hoofd financiën) Wieger Ketellapper (ziek thuis sinds de BDO en Nauta-onderzoeken vorig jaar werden ingesteld) had volgens bronnen een zeer hechte (persoonlijke) band met functionarissen bij accountantsfirma KPMG (onder meer in vast golfverband). Een van zijn directe ondergeschikten was als werknemer bij KPMG betrokken bij de controles van Buma/Stemra, alvorens bij Buma zelf in dienst te treden. KPMG was uiteindelijk achttien jaar de accountant van Buma/Stemra, hoewel regels van zorgvuldigheid voorschrijven dat een groot bedrijf om de drie tot vijf jaar zou moeten wisselen van accountant. KPMG heeft over mogelijke misstanden nooit aan de bel getrokken en houdt vol dat er geen misstanden waren. Westbroek meldt in zijn statement dat KPMG weigerde mee te werken aan het onderzoek in 2017, hetgeen tevens blijkt uit bestuursnotulen en stukken op basis waarvan Ntb, VCTN en *Het Financieele Dagblad* vorig jaar een reconstructie publiceerden.

Cito BV en Stichting Cito

Daarnaast had Ketellapper, naast zijn fulltime dienstverband bij Buma/Stemra, als nevenfunctie een bijbaan bij Cito BV. Uit een check in het register van de Kamer van Koophandel blijkt dat hij per 1 januari 2017 (vlak voor de onderzoeken bij Buma/Stemra werden ingesteld) deze functie heeft neergelegd.

De nieuwe onafhankelijk voorzits-

ter van de interne Raad van Toezicht van Buma/Stemra, Josephine de Zwaan, blijkt volgens haar cv (en ook de Kamer van Koophandel) commissaris van de aan Cito BV gelieerde Stichting Cito. (Tot 1 april 2016 was zij voorzitter en sindsdien gewoon lid van de Raad van Toezicht van Stichting Cito.) Tevens blijkt zij parallel bij Cito BV zelf, van 1 januari 2015 tot 1 januari 2017, vice-voorzitter van de Raad van Commissarissen te zijn geweest. Zij moet daarom gedurende meerdere jaren direct met Ketellapper hebben samengewerkt en trad op dezelfde datum als hij uit dienst bij Cito BV.

Hoe nauw deze samenwerking exact was kunnen wij uit de beschikbare gegevens niet opmaken. Navraag bij bronnen leert dat het voormalig Buma/Stemra-bestuur op de hoogte was van deze connectie en het in meerderheid geen bezwaar voor een voordracht tot benoeming vond. De leden en aangeslotenen werden op de ledenvergadering, waar zij over de benoeming stemden, niet over de connectie geïnformeerd. Gegeven het feit dat bekend was dat de interne Raad van Toezicht, onder leiding van de nieuwe voorzitter, een oordeel zou moeten vellen over zowel het aankomende nieuwe als de oude onderzoeken en daaruit consequenties zou moeten trekken, is ook dat opmerkelijk te noemen.

Cito

Cito, bekend van de Cito-toets, blijkt een groot commercieel bedrijf bestaande uit een stichting, een BV, drie dochterondernemingen in Nederland en drie in het buitenland. Didactiefonline.nl publiceerde in 2013 een uitgebreid artikel over de onderneming². Over de ontransparante boekhouding schrijft de site onder meer: 'Stichting Cito gedraagt zich als een echte onderneming, ook als het gaat om haar financiële huishouding. Op haar balans heeft ze een effectenportefeuille van bijna vijf miljoen staan. Daarnaast heeft ze twee leningen lopen van elk bijna tien miljoen. Dat betekent dat Cito belegt met geleend geld. Immers, door haar eigen middelen niet in te zetten, maar deze te beleggen moet ze extra geld lenen voor de financiering van haar activiteiten. Een vorm van 'balansverlenging' die goed uitpakt als de rente op de lening lager blijft dan het rendement op het geïnvesteerde vermogen. (...) Helaas heeft ze fout gegokt. (...) In de jaarrekening van Cito is van dit verlies niets terug te vinden op de balans! Ook beschrijft de site de kluwen van bedrijven en dochterbedrijven van Cito.

Tweede onafhankelijke in de interne Raad van Toezicht

In de nieuwe interne Raad van Toezicht ontbrak nog een onafhankelijk financieel lid, een zetel die eind van het jaar zou moeten worden ingevuld.

Om deze reden benoemde de Raad gedurende 2018 een financieel adviseur, de heer Ruud Hopstaken, die vijf jaar lang financieel directeur bij Buma/Stemra was, en volgens diverse bronnen betrokken was bij het in dienst nemen van (om de cirkel rond te maken) zijn opvolger, Wieger Ketellapper. Parallel solliciteerde Hopstaken naar de openstaande Raad van Toezicht functie en zal deze maand voor die zetel worden voorgedragen.

Geur van belangenverstrengeling

Erwin Angad-Gaur, directeur van de VCTN: 'Al met al stijgt er een enorme geur van belangenverstrengeling en achterkamertjes op uit al deze connecties tussen onderzoekers en opdrachtgevers, tussen toezichthouders en zieke werknemers, die volgens eerder onderzoek onoorbaar gehandeld zouden hebben en volgens het huidige onderzoek niet 'noemenswaardig'. Ik kan niet anders dan me daar enorm zorgen over maken. Buma/Stemra heeft iets van ABN Amro, een systeembank, 'too big to fail', maar soms zou je het liefste de hele organisatie opheffen en van het begin af opnieuw opbouwen. Het is goed dat nu de top van het bedrijf vervangen wordt, omdat niemand in die top meer geloofwaardig te noemen is. Maar ook het functioneren van het College van Toezicht Auteursrechten en van de leden van de interne Raad van Toezicht zou feitelijk serieus onderzocht moeten worden. Door dat af te houden, werkt men niet mee aan het vertrouwen dat ook in onafhankelijke toezichthouders moet kunnen en blijven bestaan.'

1 Computable.nl, 'Topambtenaren hebben dubbele pet', 28-1-2008

2 Didactiefonline.nl, 'Van Arnhem tot de Bahama's: Powered by Cito', Ronald Buitelaar, Lodewijk van der Kroft, Bea Ros & Anja Vink, 4-11-2013, gewijzigd 21-7-2017

Dit artikel verscheen in Muziekwereld 3,2018, en werd gewijzigd op 12 oktober 2018

Mail ons uw Buma/Stemra-nummer!

Mail ons uw Buma/Stemra-nummer! Leden van de Ntb en Kunstenbond, die (mede) actief zijn als muzikauteur, zijn ook aangesloten bij de VCTN, de Vereniging Componisten en Tekstdichters Ntb. (Leden die dit niet wensen, verwijderen wij op verzoek uit het VCTN-bestand.) Voor 'erkenning' van de VCTN vraagt Buma/Stemra ons (jaarlijks) een ledenlijst met Buma/Stemra-nummers van de leden aan te leveren aan een onafhankelijke instantie, die deze gegevens vertrouwelijk zal behandelen. Op basis hiervan kunnen wij onder meer kandidaten stellen voor de bestuurlijke gremia van Buma/Stemra en Buma Cultuur.

Wij vragen onze leden, voor zover zij dat nog niet gedaan hebben, ons hiertoe hun 7 cijferige (!) Buma/Stemra-relatienummer te mailen en onze inzet voor een sterkere positie voor auteurs en een beter Buma/Stemra te steunen.

Componist of tekstdichter en nog geen lid van Ntb, Kunstenbond of VCTN? Meld je aan via www.vctn.nl.